

Dr. Craig Keener, Matendo, Hotuba ya 21, Matendo 21-22

© 2024 Craig Keener na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kipindi cha 21 kuhusu Matendo sura ya 21 hadi 22.

Luka anaripoti safari za Paulo kwa undani, hasa wakati wa nyenzo za usiku ambapo anasafiri na Paulo.

Hiyo ingekuwa muhimu kwa hadhira ya zamani. Kwa kweli, watazamaji wa zamani walipendezwa sana na akaunti za kusafiri, katika riwaya na kazi za kihistoria. Na unaipata kwenye barua ambapo watu wanazungumza kuhusu kusafiri huku na kule.

Na hii itakuwa kweli hasa miongoni mwa watazamaji walioelimika wa mijini ambao walikuwa wamesikia mengi ya maeneo haya. Walikuwa na sauti fulani, mambo fulani ambayo wangewazia au kufikiria waliposikia kuhusu maeneo haya. Sawa na watu wanaosoma Agano la Kale au sehemu fulani za Agano Jipya wakati wangesoma kuhusu mambo yaliyotokea katika Nchi Takatifu.

Kweli, walifahamu tovuti nyingi hizi na wangefikiria mambo tofauti ya kihistoria yaliyotokea kwenye tovuti hizi. Haya yalikuwa miungano yenye manufaa katika akili zao. Kweli, hiyo ni kweli kwa tovuti nyingi hizi pia kwa walengwa wa asili wa Luka.

Lakini sitaenda kwa undani juu ya hayo yote kwa sababu ni ya kuvutia kwa watazamaji wa kisasa, lakini sio ya kuvutia kama mambo mengine ambayo tunahitaji kufunika. Kwa hivyo, nitataja tu baadhi ya haya kwa kupita. Anapitia Kos na Rhodes.

Hivi vilikuwa visiwa muhimu vya Aegean. Rhodes alikuwa amechagua kuwa upande wa Roma tangu mwanzo na hivyo wakapata mpango mzuri sana kutoka kwa Roma. Maeneo haya yalizalisha bidhaa kuu, gharama na divai, na kadhalika.

Kwa hiyo, hivi vilikuwa visiwa muhimu sana vya Aegean ambavyo walikuwa wakipitia. Na kisha inasema kwamba walipitia Padua, ambayo ilikuwa bandari ya kusini mwa Asia Ndogo. Pata kwa urahisi meli inayosafiri kutoka huko kwa sababu ya biashara ya nafaka ya Aleksandria.

Unajua kutoka Roma kwa sababu ya pepo za msimu na kadhalika na pepo zilizokuwepo ungeweza kurudi kutoka Roma kuelekea Alexandria. Lakini ili kutoka Aleksandria hadi Roma kwa kawaida ulihitaji kusafiri kwa meli kuelekea kaskazini na kisha kuvuka Bahari ya Mediterania kuelekea magharibi. Kwa hiyo, bandari ya kusini mwa Asia Ndogo ilikuwa bandari kuu ya biashara ya nafaka kati ya Aleksandria na Roma, ambayo ilikuwa aina kubwa zaidi ya biashara katika Milki ya Kirumi.

Vema katika mistari ya 21 ya 3 na 7 inataja Tiro. Na chochote kingine watazamaji walijua kuhusu Tiro, ninamaanisha labda walijua kwamba iliharibiwa na Alexander the Great. Njia panda ilikuwa imejengwa kwa ufalme huu wa kisiwa na sasa Tiro ilijumuisha mahali fulani katika bara na kisha kuteremka njia kuelekea kisiwa chenyewe.

Lakini chochote kingine ambacho wasikilizaji wa Luka wangeweza kufikiria, angalau wangeweza kukumbuka kwamba Luka ametaja Tiro hapo awali. Kwa mfano, katika Luka sura ya 10 mstari wa 13 na 14, ingekuwa bora kwa Tiro na Sidoni katika hukumu kuliko kwa miji hii ya Galilaya ambayo haikutubu. Hiyo ni muhimu kwa sababu hapa tunaona kwamba baadhi ya watu katika Tiro wametubu.

Kuna kanisa lenye nguvu na linalokua huko. Tuliona hapo awali kwamba Paulo alizungumza katika sura ya 15 katika makanisa ya Foinike, ambayo ingejumuisha hili. Katika sura ya 27 kwa kweli atapokea ukarimu karibu na Sidoni, ambayo pia iko Foinike.

Na tunajua juu ya ufuo wa mchanga ambao umefafanuliwa hapa na kadhalika. Mahali pazuri pa kutengeneza glasi katika nyakati za zamani. Lakini pia, Tiro ilitajwa katika sura ya 12 mstari wa 20 kwa sababu walikuwa na matatizo na Herode Gripper, wa kwanza, ambaye alikuwa kukata baadhi ya ugavi wao wa chakula kutoka Yudea.

Lakini tulicho nacho hapa ni tofauti. Hatuna ushindani kati ya watu. Hawa sasa ni ndugu na dada katika Kristo.

Hii inatuma ujumbe mzuri sana kwamba ugomvi wa kikabila, ushindani wa kikabila sio kile ambacho ufalme unahusu. Lakini tunapokuwa kaka na dada, popote tunapoenda, tunapata kaka na dada katika Kristo na tunapaswa kutarajia ukarimu na neema. Kwa kweli, katika sura ya 27, huyo ni akida Julius anashangaa.

Kwa kawaida akida inabidi aombe chakula. Naam, tupe chakula. Ninasafiri na watu wengi hivi.

Unapaswa kukabidhi chakula. Hakuwa na haja ya kuomba chakula kwa sababu kila mahali walipoenda, tayari Paul alikuwa na marafiki huko. Tayari kulikuwa na waumini huko.

Nao walifurahi kumkaribisha Paulo. Na anasema, vizuri, mtu huyu anaheshimiwa katika harakati hii na ni harakati nzuri sana. Na ni wa makabila mengi.

Sio ubaguzi wa Kiyahudi dhidi ya Mataifa kama nilivyoona huko Yudea. Sio aina nyingine yoyote ya ubaguzi. Tunachokiona katika Matendo ndicho tunapaswa kuwa kweli.

Sasa, kama baadhi yenu mmeitembelea nchi yangu, mnajua kwamba sio wakarimu zaidi kwa sababu tamaduni kuu, aina ya kila mtu imejifunga ndani yake na hawatambui mahitaji ya wengine wanaokuja kati yao. Lakini unaweza kuwa na ukarimu au usipate uzoefu, lakini pengine usingepata ukarimu sawa hapa na katika tamaduni zingine za Magharibi kama katika tamaduni zingine ambapo nimeenda Asia, Amerika Kusini, Afrika. Watu wamekuwa wakarimu sana, wakarimu sana.

Ningeweza kutaja baadhi ya walionilisha nilipokuwa na njaa. Lakini kwa vyovyote vile, Ptolemayo, wanafika pale katika mstari wa saba, Ptolemayo alikuwa maili 30 au kilomita 48 kupita Tiro. Hatujui hata jinsi walivyosafiri huko.

Wangeweza kusafiri kwa nchi kavu. Ilikuwa maili 30 tu. Lakini kwa vyovyote vile, alikaa na waumini katika sehemu hizi.

Hiyo ina maana kwamba harakati ilikuwa imeenea. Harakati kati ya Mataifa ilikuwa imeenea. Kwa hivyo, Luka anatupa vijishehemu hapa na pale, lakini pia, kando na yale anayotupa kwa undani zaidi kuhusu Paulo, anapata tu vidokezo hivi kuhusu mambo ambayo hayajasimuliwa, jinsi wengine wamekuwa wakichukua injili pamoja nao.

Kitheolojia, Paulo amesaidia kutetea harakati hii ya Wakristo wa Mataifa katika Matendo 15. Kwa hiyo, Petro ni kiongozi mkuu. Naye Yakobo akajitetea juu ya kile alichokuwa akigombea.

Lakini pia tutaona jambo la kuvutia hapa kuhusu unabii. Katika sura ya 21 na mstari wa nne, walikuwa wakimwambia Paulo kwa roho kwamba asiende Yerusalemu. Na bado alijua kwamba anapaswa kwenda Yerusalemu.

Wakati mwingine, hata wakati watu ni wasikivu sana kwa Roho, hata wakati watu kwa kawaida wako sawa, wakati mwingine unahitaji kujua mwenyewe kwa sababu tu mtu fulani anakuambia anahisi kama Roho Mtakatifu anataka ufanye jambo fulani. Kuna anuwai, kuna shule zingine ambapo mtu fulani alisema, nahisi kama Bwana anataka uje kufundisha shuleni kwetu. Na mimi na mke wangu tulipaswa kupima uzito huo na kuupima kwa uangalifu sana.

Na mimi siko katika baadhi ya shule hizo. Kwa upande mwingine, katika maeneo ambayo Bwana amenileta kwa miaka mingi, kwa kawaida amepewa uthibitisho wa kutosha. Ingawa mahali nilipo sasa, mke wangu ndiye aliyesikia kutoka kwa Bwana kwanza.

sikusikia. Sikuwa nikisikia chochote, lakini nilisema, vema, unajua kama Isaka angemsikiliza Rebeka, ingewaokoa matatizo mengi kwa Yakobo na Esau. Na kwa hivyo, ilibidi nisogee kwa imani kwamba alikuwa akisikia kutoka kwa Mungu katika

kesi hiyo, kwa sehemu kwa sababu nilipenda mahali nilipokuwa sana hivi kwamba nilikuwa na upendeleo kama huo dhidi ya kuhama.

Lakini uthibitisho ulikuja baadaye katika ndoto na sio baadaye, vizuri, walikuja kabla sijahama, lakini baada ya kuwa tayari kufanya uamuzi kile ningefanya. Kulikuwa na uthibitisho kadhaa kwamba hapa pangukuwa mahali pazuri kwangu, angalau katika msimu wa maisha yangu. Kama tu Filipo, unajua, mwinjilisti mhudumu, na kisha anaishi Kaisaria.

Watu hawa, ingawa, walikuwa wakizungumza kwa njia ya Roho. Luka anasema waziwazi. Hawakuwa manabii wa uongo.

Hawakuwa na makosa katika maudhui ya maneno yao. Hivyo ni jinsi gani uwiano huo na kile ambacho Paulo alikuwa anasikia kutoka kwa Mungu na kwamba Paulo alikuwa na uhakika kwamba alipaswa kufanya hivi? Vema, fikiria juu ya Yohana Mbatizaji katika Luka 7, 18 hadi 20, ambapo Luka anatuambia kwamba Yohana alisikia juu ya kazi za Yesu, moja ya karibuni zaidi ikiwa ni kule kufufuka kwa mjane wa Naini. Anasikia juu ya kazi hizi za ajabu na kuzituma kwa Yesu na kusema, Je! wewe ndiye unayetarajiwa au tumtafute mtu mwingine? Kwa nini, anaposikia kuhusu miujiza hii? Vema, kumbuka kile Yohana alikuwa amesikia kutoka kwa Bwana.

Atabatiza kwa Roho Mtakatifu na kwa moto. Hakuna taarifa za Yesu kubatiza mtu yeyote kwa moto. Ufalme hauonekani bado.

Kwa hiyo, Yesu anamjibu kwa lugha kutoka Isaya 35 na 61, akionyesha kwamba baadhi ya huduma za ufalme, uponyaji huu, na kadhalika, na habari njema zinazohubiriwa kwa maskini, haya ni maonjo. Namaanisha, wao ni sehemu ya ufalme. Na kwa hivyo, ladha ya ufalme tayari iko.

Yohana anaweza asiishi kuona utimilifu wake, lakini jambo ni kwamba Yohana alijua sehemu ya neno la Bwana. Lakini kama Paulo asemavyo katika 1 Wakorintho 13, 9, tunajua kwa sehemu, tunatoa unabii kwa sehemu. Hiyo inashughulikia mafundisho yetu na inashughulikia unabii wetu.

Tunaweza kuwa sawa katika kile tunachojua, lakini hiyo haimaanishi kuwa tunajua kila kitu. Tunajua sehemu tu. Fikiria Elisha, ambaye anakaa karibu na Elisha katika 2 Wafalme 2. Na manabii katika mji mmoja wakamwendea na kumwambia, Je! unajua kwamba bwana wako atachukuliwa kutoka kwako leo? Anasema, najua, nyamaza.

Anakwenda kwenye mji mwingine na wana wa manabii huko wakamwendea na kumwambia, Je! unajua kwamba bwana wako atachukuliwa kutoka kwako leo? Naye anasema, najua, nyamaza. Na kisha Eliya anachukuliwa kutoka kwake katika gari la moto. Na baadaye wana wa manabii wakaja kwa Elisha.

Wanaona upako wote wa Eliya juu ya Elisha na wanasema, vema, labda roho ya Bwana imemchukua juu ya mlima fulani au mahali fulani. Twende tukautafute mwili wake. Na Elisha ni kama, usiangalie.

Na wanaendelea kumsihi na hatimaye, anasema, endelea na kuangalia. Na kisha wanaangalia na wanarudi na kusema, hatuwezi kumpata. Alisema, si nilikuambia, usiangalie.

Alikuwa na picha kamili kuliko wao. Walisikia kutoka kwa Bwana, lakini hawakujua jinsi Eliya angechukuliwa. Na hivyo ndivyo kawaida kwetu.

Hivyo ndivyo ilivyosemwa kwa Musa, unajua, ama kusemwa juu ya Musa. Katika Hesabu sura ya 12, unajua, nitazungumza na nabii katika maono au ndoto. Nitazungumza kwa njia hii au ile, lakini ninazungumza tu na Musa uso kwa uso.

Tunajua kwa sehemu, tunatabiri kwa sehemu. Siku moja tutajua kama tunavyojulikana. Ipo siku tutaonana ana kwa ana.

Lakini wakati huo huo, tunapata kile tunachohitaji. Na wakati mwingine inaweza kupata mkanganyiko kwa sababu tunapata kipande hiki na kipande hiki, lakini tunapata kile tunachohitaji kujua kile tunachohitaji kujua, kufanya kile tunachohitaji kufanya. Na zaidi ya hayo, tunamwamini Mungu kuamuru hatua zetu.

Tuliyo nayo katika Agano Jipya, tuliyo nayo katika Matendo 16 ambapo Paulo anapata mwongozo huu, usiende hapa, usiende hapa. Anaendelea kusafiri na hatimaye anapata ndoto. Anasema, sawa, hiyo itafanya kwa sasa.

Hatuelewi kila kitu, lakini tunaielewa vya kutosha kujua kwamba tunahitaji kutimiza wito wetu. Tunahitaji kufuatilia hilo. Na mara nyingi tutapata mwelekeo zaidi njiani.

Paulo anaonywa kuhusu yale atakayokabiliana nayo. Walikuwa sahihi kusikia onyo la Mungu kwamba angekabili matatizo. Na walikuwa sahihi kwa njia ya upendo, ambao pia hutoka kwa roho, ni tunda la roho.

Hawakutaka akabiliane na hilo. Kwa hiyo, walikuwa wakizungumza kwa njia ya roho, lakini Paulo alikuwa na ufahamu kamili wa kile alichoitwa kufanya. Wanafika Kaisaria, iliyoko pwani ya Yudea.

Watu wa Yerusalemu hawakuiita Yudea kila wakati. Ndio maana unaweza kusema juu ya watu, mtu kutoka Yudea hadi huko. Lakini rasmi ulikuwa mji mkuu wa Kirumi wa Yudea.

Na hapo tunamkuta Filipo na wanakaa na Filipo kwa muda. Filipo ambaye tulijifunza mengi juu yake katika Matendo sura ya 8. Huenda Paulo na Filipo wanazungumza juu

ya mambo mengi, mambo yaliyopita. Na Luka yuko makini na anajifunza mengi kuhusu mambo haya yaliyopita na aina ya mambo unayosoma katika Matendo 8, wakati Sauli na Filipo walipopishana.

Sauli ingawa alikuwa mtesaji. Na mabinti wanne wa Filipo wanaonekana hapa katika mstari wa 9. Nao ni manabii wa kike au neno la Kiyunani hapa labda linamaanisha, ingawa nyakati za vitenzi vya Kigiriki, kuna mjadala mwingi kuhusu jinsi ya kuwachukua siku hizi, lakini pengine inaonyesha kwamba walitabiri mara kwa mara, ambayo ina maana kwamba walikuwa manabii wa kike kama tu Anna katika Luka sura ya 2. Vema, kama vile una Simeoni sura ya 2 na Annabus hapa katika Luka sura ya 2 na Annabus hapa. karibu kujitokeza kama nabii wa ngazi ya juu. Kumbukeni inavyosema katika Matendo 2:17 na 18, ambapo mna wanawake, wana wenu na binti zenu watatabiri juu ya watumishi wangu, wanaume na wanawake, nami nitaimimina roho yangu.

Pia, asema, vijana wenu wataona maono, wazee wenu wataota ndoto. Kweli, hapa tuna vijana na wazee. Tuna jinsia zote mbili.

Nasema Agabo alikuwa mzee. Pengine alikuwa mzee. Angalau alikuwa mzee kuliko alivyokuwa nyuma katika Matendo sura ya 11, ambayo ilikuwa miaka kadhaa mapema.

Kwa hivyo angalau yeye ni mzee kuliko wao. Inapozungumzia wao kuwa mabikira, bila shaka, unaweza kuwa mkubwa zaidi na bado ukawa bikira. Lakini kwa kawaida katika nyakati za kale, nini maana yake, hasa katika mazingira ya Kiyahudi, pengine hawa ni katika ujana wao.

Wanaweza kuwa na umri wa miaka 12 hadi 14 au kitu kama hicho. Kwa hiyo ikiwa mtu yeyote anafikiri kwamba Mungu hawezi kuwatumia vijana, hapa kuna mojawapo ya vifungu ambavyo ni wazi kwamba Mungu huwatumia vijana. Na walikuwa wanatabiri nini? Naam, haisemi, lakini bila shaka walijiunga kwa sababu inasema, baada ya unabii wa Agabo, kila mtu pale, sisi sote, pamoja na Luka, tulikuwa tukimhimiza Paulo asiende Yerusalemu.

Haikuwa kwa sababu hakujua nini kinakuja. Agabo, kama manabii wengi katika Agano la Kale, hasemi tu. Anaigiza kwa njia ya mshipi wake, labda mshipi wa Paulo.

Na maneno sio sahihi kabisa. Kama vile Wayahudi hawamkabidhi Paulo kabisa. Wayahudi hawamkabidhi Paulo kwa Warumi haswa.

Warumi kwa namna fulani wanapaswa kumwokoa kutoka kwa Wayahudi huko Yerusalemu. Lakini iko karibu vya kutosha. Una kitu kama hicho katika baadhi ya unabii wa Agano la Kale.

Na una watu wengine katika kitabu cha Matendo wakiweka kwa njia hiyo pia. Nadhani ni sawa, kwamba inafanya uwiano mzuri na Yesu kukabidhiwa na mamlaka ya Kiyahudi kwa Pilato na kadhalika. Kwa hivyo, kutoka kwa mtazamo wa fasihi, katika kiwango cha Lukan, inavutia sana.

Lakini hata katika kiwango cha Agabo, una baadhi ya unabii wa Agano la Kale kama huo ambapo ni msukumo wa kimsingi. Sio maelezo kila wakati, ingawa wakati mwingine maelezo pia. Kisha tukasikia haya na sote tukasema, Paulo, tafadhali usiende Yerusalemu.

Wale waliokuwa pamoja naye, kwa hakika walikuwa wawakilishi kutoka makanisa mbalimbali ya Diaspora, wengi wao pengine watu wa Mataifa, wakileta mkusanyo huu kutoka kwa makanisa ya Diaspora hadi Yerusalemu. Tunajua hilo kutokana na barua za Paulo ambapo pia anazungumzia hilo kwa undani zaidi katika Mdo. Unasikia tu juu yake katika Matendo 24:17 na kwa kupita tu kwa sababu inaonekana haikuwa suala kubwa katika siku za Luka.

Ningeweza kusema zaidi kuhusu tabia ya kinabii ya Agabo. Unaposoma Agano la Kale, utaona mengi kuhusu asili ya manabii na kadhalika. Ninapenda tu kusoma juu ya hilo.

Lakini kuna tofauti moja kutoka kwa Agano la Kale. Agano la Kale, Kol Amar Adonai, hivi ndivyo asemavyo Bwana, kwa Kigiriki lingekuwa tadelege, ndivyo asemavyo. Vema, hapa ni tadelege, ndivyo inavyosema, lakini haisemi Mungu.

Haisemi Bwana. Inasema, ndivyo asemavyo Roho Mtakatifu. Hivi ndivyo Roho Mtakatifu asemavyo.

Una hilo katika Ufunuo pia, tadelege. Na kisha ni Yesu aliyeelezwa kwa njia tofauti. Na kisha mwisho wa aya, inasema, mtu akiwa na masikio ya kusikia, na asikie yale ambayo Roho ayaambia makanisa.

Kwa hiyo, anazungumza kwa ajili ya Roho Mtakatifu. Inaeleweka ya kwamba Roho ni Roho ya unabii. Na hii inalingana na kile ambacho tumeona kuhusu Roho akitoa ushuhuda katika kila mji kwamba Paulo atateseka.

Anaendelea na safari yake. Wanasafiri na Manase, mfuasi wa zamani, mfuasi ambaye amekuwepo kwa muda mrefu. Na wanafika Yerusalemu.

Sasa ni vyema wakapata mtu wa kwenda naye kwa sababu sasa tuna kundi la Mataifa. Na sehemu ya ndani ya Galilaya inaweza kuwa hatari zaidi, lakini Kaisaria, una kanisa mchanganyiko. Una waamini Wayahudi na Mataifa.

Tukirudi nyuma angalau hadi Kornelio, labda kwa kiasi fulani zaidi na huduma ya Filipino, hatujui kwa sababu tayari imetajwa kumfikia Mmataifa mmoja, na Luka

hakuhitaji kutaja tena. Njiani, kwenye njia ya pwani, kutakuwa na majiji mengi ambako kuna Wayahudi na Wasio Wayahudi. Lakini katika Yerusalemu, itakuwa kimsingi Wayahudi.

Kwa hivyo, kupata malazi na Manase ni nzuri. Kupata malazi na Philip ni vizuri. Kupata makao katika Yerusalemu kwa kweli hutuma ujumbe kwamba kuna waamini huko ambao wako tayari kuwakaribisha waamini wasio Wayahudi kulingana na makubaliano ambayo tayari yamefanywa katika Matendo 15.

Walakini, tutaona kuwa sio kila mtu anayekubaliana na hilo. Na Paulo anataka kuleta upatanisho kati ya waumini wa Kiyahudi na wa Mataifa na tofauti kati ya kanisa la Yudea na makanisa ya diaspora. Kwa hiyo, Paulo anakuja.

Luka haisimulii, lakini anatoa mkusanyiko. Watu wengine wanafikiri kwamba kanisa la Yerusalemu kwa hakika lilikataa mkusanyiko huo, lakini kukataa karama ya zamani ilikuwa ni kutangaza uadui. Hilo lilikuwa tendo zito sana.

Na hakuna uwezekano mkubwa kwamba viongozi wa kanisa la Yerusalemu wangetaka kutangaza uadui dhidi ya Paulo. Wanasema, vema, hawaonekani katika kesi yake. Kweli, katika kusikilizwa kwa mara ya kwanza, wanaweza kuwa hawakupangwa kuifanya.

Na lazima uelewe kwamba walikuwa chini ya shinikizo kubwa pia. Ninamaanisha, muda mfupi baada ya Paulo kuondoka Kaisaria, au labda hata kabla ya kuondoka Kaisaria, lakini labda muda mfupi baada ya Paulo kuondoka Kaisaria kwenda Rumi. Hapana, ni baada ya Paulo kuondoka Kaisaria kwenda Rumi.

Samahani kwa sababu ni baada ya Festo kufa. Kwa hiyo, ndani ya miaka michache baada ya Paulo kuondoka, Yakobo, ndugu yake Yesu, ambaye ni kiongozi wa kanisa la Yerusalemu, ambaye anaheshimiwa sana huko Yerusalemu, anauawa na kuhani mkuu. Kwa hiyo, walikuwa chini ya shinikizo nyingi pia.

Zaidi ya hayo, hatujui kwamba hawakuzungumza kwa niaba ya Paulo. Hatujui ni kwa nini hawakutuma barua kwa niaba yake. Huenda walifanya hivyo.

Hilo si jambo ambalo Luka anahitaji kutuambia kwa sababu tayari anatuambia katika sura ya 21, kwamba Yakobo anampokea vizuri, Yakobo na wazee. Kwa hiyo, kwa vyovyote vile, tutasoma kuhusu majaribio ya upatanisho katika sura ya 21, mistari ya 20 hadi 26. Tunajua kutoka kwa Warumi 15, kwamba safari ya Paulo kwenda Yerusalemu ingeenda kuwa misheni ya upatanisho.

Naam, Yakobo na wazee wanatupokea, Luka asema, Luka alikuwapo, na akatukaribisha kwa ukarimu. Unajua tuliwasalimia na wakatupokea kwa ukarimu. Katika mstari wa 20, Yakobo anawafafanulia, vema, tuna myriadoi, makumi ya

maelfu ya waumini katika Yudea, ambayo ina maana kwamba wao ni wengi kuliko Mafarisayo kwa sasa, ambao Josephus alikadiria kuwa karibu 6,000.

Hivyo tu idadi kubwa ya waumini. Wanampenda Yesu. Pia wana bidii kwa ajili ya sheria.

Huo ulikuwa ushuhuda mzuri ndani ya utamaduni wao. Na baada ya sheria yote kutolewa na Mungu, ilikuwa ni maandiko, hata kama haikukusudiwa kwa hali zote au nyakati zote au watu wote au kufanya kazi nje ya nchi. Ningeweza kwenda kujaribu kueleza zaidi ya hili, lakini kukaa tu ndani ya Luka-Matendo, kusema tu, unajua, uchaji wa sheria si jambo baya.

Wazazi wa Yesu wanaonyeshwa hivyo. Naam, Yusufu na Mariamu wanaonyeshwa hivi. Na Luka sura ya 2 inahusu kuwa wacha Mungu kuelekea sheria.

Una Yusufu wa Arimathaya akionyesha hivyo. Una Anania karibu kuonyeshwa hivyo wakati Paulo anazungumza katika Matendo sura ya 22 na kusisitiza mshikamano wa uzoefu wake na jumuiya. Hakukuwa na ubaya wowote katika kuweka muktadha na kujitambulisha na jamii.

Na hakukuwa na ubaya wowote kutii sheria ya Mungu. Ni watu wa Mataifa tu hawakutakiwa kufanya hivyo. Lakini kwa vyovyote vile, makumi ya maelfu wana bidii kwa ajili ya sheria.

Naam, tangu miaka 10 au 15 hivi kabla, tangu wakati wa Agripa wa Kwanza, uzalendo wa Yudea ulikuwa umeongezeka. Tunaona hilo pia katika Josephus. Hii ilisababisha mvutano mkubwa na Roma.

Pia, ilikuwa ikitokeza mvutano mkubwa zaidi kwa sababu ya usimamizi mbaya wa magavana Waroma waliotumwa katika jimbo hili. Haikuwa, au sehemu hii ya mkoa wa Syria, haikuzingatiwa mahali pazuri pa kutumwa. Na pia haikuwa hivyo, unajua, watu walisema watu hawa ni wagumu kuelewana nao.

Kulikuwa na migongano mingi ya kitamaduni na watu waliokuwa magavana pale walikuwa magavana kwa sababu za kisiasa na kadhalika. Na tutaona zaidi kwa nini Felix yuko hapo baada ya muda mfupi. Lakini kulikuwa na uvumi kuhusu Paulo ambao Yakobo anataja au Yakobo anataja, Yakobo anataja katika 21:21.

Na uvumi huu juu ya Paulo ni kwamba anawafundisha Wayahudi katika diaspora kutoishika sheria. Vema, Paulo hafanyi kitu kama hicho. Kumbuka 1 Wakorintho sura ya 9, mstari wa 19 hadi 23, Paulo anakuwa vitu vyote kwa watu wote, chini ya sheria kwa wale walio chini ya sheria.

Anakuwa Myahudi kwa Myahudi, ambayo ingekuwa rahisi kwake, Mgiriki kwa Mgiriki. Paulo hapingi watu kushika desturi zao. Anapinga kulazimisha desturi hizo kwa wengine.

Na James anasema, unajua, tayari tulikubaliana juu ya hilo. Tulikubaliana juu ya hilo. Lakini, unajua, kulikuwa na watu ambao hawakupenda Paulo alikuwa akifanya.

Na kwa hivyo, walitia chumvi. Una watu wanaosengenya hivyo leo. Natumai, hakuna hata mmoja wenu ambaye amewahi kufanya hivyo.

Lakini kuchukua msimamo wa mtu na kuupunguza kuwa upuuzi au kuupanua kwa njia ambazo hawajasema, unafikiri hii ndio wanamaanisha, au hapa ndipo inaweza kwenda. Wakati mwingine inaweza kwenda kwa njia hiyo. Unataka kuhakikisha haifanyiki, lakini ni vizuri kuzungumza nao.

Vyovyote vile, wakati Kaisari hayupo Rumi, maadui zake, na wapinzani wake huko Roma walieneza uvumi juu yake, uvumi mbaya. Paulo alipokuwa hayuko Yerusalemu, adui zake walieneza uvumi kumhusu. Na tunaona kwamba pia katika maandiko ya Paulo, Warumi 3:8, watu wanaosema, tutende mema ili mabaya yaje, kwamba Paulo anafundisha kitu kama hicho.

2 Wakorintho 6:8 mwajua, kwa habari njema na habari mbaya. Watu fulani husema mabaya kutuhusu. Vema, kwa hivyo jinsi Paulo anaombwa aonyeshe kwamba hapingi Wayahudi kushika Torati ni kwamba ameombwa kuunga mkono baadhi ya Wanadhiri walio chini ya nadhiri, ambayo ina maana kwamba Paulo ataenda hekaluni.

Atalipia sadaka. Na Paulo hana tatizo na hili kwa sababu hapingi watu wa Kiyahudi wanaoshika desturi za Kiyahudi. Yeye anapinga tu kulazimisha desturi za Kiyahudi kwa wengine.

Njia ile ile ambayo mmishonari angeweza kwenda, kusema, kama ulikuwa kutoka Ufaransa au Urusi au hebu, hebu nifikirie, kusema wewe ni mmishonari kutoka China na unahudumu nchini Zimbabwe na, unajua, umeenda kama mfanyabiashara, lakini wewe ni mmishonari. Hutaki kulazimisha desturi za Kichina kwa watu nchini Zimbabwe. Unajaribu kuwafikia walipo.

Lakini ukirudi Uchina, hutajaribu pia kulazimisha mila ya ndani ya Washona au desturi nyingine za Zimbabwe kwa watu wako nchini Uchina. Ni kama Mungu anafanya kazi na watu katika muktadha wa kitamaduni. Tunayo miktadha ya kitamaduni.

Kwa hiyo, Paulo anajitambulisha na watu wake. Yeye hana shida kufanya dhabihu hii. Hekalu bado limesimama.

Inaweza kuwa chini ya hukumu, lakini bado haijahukumiwa. Lakini hapa tuna ghasia. Baadhi ya Wayahudi kutoka Asia, inasema.

Naam, jiji kuu katika Asia lilikuwa, katika mkoa wa Kiroma wa Asia, Efeso. Kumbuka, Paulo alikuwa amegawanya sinagogi lao nyuma katika sura ya 19, mstari wa 8 na 9. Na kwa hiyo wakamshtaki Paulo kwa kuwaleta Wayunani hekaluni na kuanza kupiga kelele kuhusu hili. Sasa kulikuwa na msingi wa mashtaka yao, lakini haikuwa ya kutosha katika kesi hii.

Walikuwa wamemtambua Trofimo, mtu wa Mataifa wa Efeso, kuwa sehemu ya kundi la Paulo. Alikuwa amekuja pamoja na Paulo nao wakasema, loo, huyo ni Mmataifa. Nao walikuwa wamemwona Paulo mjini pamoja naye.

Vema, sasa Paulo yuko hekaluni. Na hivyo, walidhani kwamba Paulo alichukua Trofimo ndani ya hekalu. Luka anaripoti kama shtaka la uwongo.

Paulo hakufanya jambo kama hilo. Hata hivyo, watu wakati mwingine hutoka nje kutokana na ushahidi mdogo. Na ndivyo ilivyofanyika katika kesi hii.

Walimshtaki Paulo kwa kumpeleka Trofimo hekaluni. Na watu waliosikia waliitikia. Kuna sababu kwa nini washtaki hawajitokezi baadaye katika kesi yoyote.

Kwanza, walirudi Efeso. Lakini kwa jambo lingine, isingekuwa vyema hata kwao kuacha hati za notarized zikisema walichokiona, kwa sababu kutakuwa na mashahidi wengi sana vinginevyo Trofimo alikuwa mahali pengine badala ya kule. Vema, kanisa katika eneo la Efeso baadaye, litaelewa ni kwa nini Paulo aliwaandikia akiwa chini ya ulinzi wa Kirumi, kwa sababu Paulo atapata shida wakati huu.

Trofimo alitoka Efeso. Washtaki hao walikuwa kutoka Efeso. Tutarudi tu Efeso, kwa nini Paulo yuko taabani.

Wangeweza kutarajia mengi kwa sababu Paulo alikuwa amezungumza tayari juu ya kutarajia shida, hata katika Warumi 15:31. Anatarajia shida fulani atakapofika Yudea. Naam, katika hatua hii, nataka kuacha na kuzungumza kidogo kuhusu mafundisho ya Paulo, kuhusu kujenga hekalu moja jipya katika Kristo.

Labda kwa sababu ya mafundisho kama haya, waamini wa Efeso na maadui wa Paulo huko Efeso tayari walijua kwamba alitazamia hekalu kubwa zaidi. Lakini kwa kufanya hivyo, Paulo hakuwa tofauti na Wayahudi wengine wengi waliosema juu ya kuja kwa hekalu jipya. Namaanisha, kulikuwa na hata maombi ya kawaida, ya kuomba kwa Mungu kurejesha hekalu, pengine kabla ya hekalu kuharibiwa, kuangalia kwa Mungu kufanya jambo kubwa zaidi.

Kwanza Henoko anazungumza kuhusu kurejeshwa kwa hekalu. Jumuiya ya Qumran, walikuwa wakitafuta hekalu jipya. Walitambua kwamba hekalu la kale lilikuwa limenajisiwa na ukuhani mkuu fisadi.

Kwa vyovyote vile, Paulo anaenda kuzungumzia jambo hili zaidi katika barua kwa Waefeso. Sio tu Efeso, lakini tena, labda barua ya duara na Efeso kuwa eneo kuu. Kwa hivyo, barua ya duara huko Asia Ndogo.

Lakini Paulo, katika Waefeso sura ya 2, mstari wa 11 hadi 22, anazungumza kuhusu kujenga hekalu moja jipya katika Kristo. Kifungu kinasisitiza watu wa mataifa mengine kukaribishwa katika watu wa Mungu, jambo ambalo halishangazi kwa Paulo. Ninamaanisha, katika Warumi, anasisitiza jinsi Wayahudi na Mataifa wanavyokusanyika katika maneno sawa.

Katika Wagalatia sura ya 2, anampa changamoto Petro hadharani kwa kile, katika muktadha wangu wa kitamaduni, tungeweza kuitwa kaunta iliyotengwa ya chakula cha mchana. Myahudi na Mmataifa hula tofauti. Paulo anapinga hilo kuwa ni kinyume na injili, kinyume na injili.

Na pia Yesu alikuwa amesema juu ya hekalu jipya bora kuliko lile la maeneo matakatifu ya Wayahudi na Wasamaria. Katika Yohana sura ya 4, alizungumza kuhusu hukumu juu ya hekalu la kale. Alizungumza juu ya kuwa jiwe la msingi la mahali patakatifu papya na kadhalika.

Kwa kweli, katika Marko sura ya 11, moja ya sababu za hukumu juu ya hekalu inaonekana kuwa, unajua, nyumba hii ilipaswa kuwa nyumba ya sala kwa mataifa yote. Luka anaacha mataifa yote kwa sababu anasisitiza sehemu nyingine kuhusu hukumu pengine. Lakini kwa vyovyote vile, hekalu la Agano la Kale halikutenganisha watu wa mataifa na Wayahudi.

Ua wa ndani kabisa ulikuwa kwa ajili ya Bwana peke yake. Kilichofuata kilikuwa ni patakatifu pa makuhani, lakini basi hapakuwa na mgawanyiko nje ya hapo. Nje ya hapo kulikuwa na mahakama ya nje.

Kila mtu alikaribishwa katika mahakama ya nje. Sulemani katika 1 Wafalme sura ya 8 anaomba Mataifa wajisikie wamekaribishwa katika ua huo wa nje, sawa na Waisraeli. Lakini kwa sababu ya kanuni za usafi ambazo makuhani walikuwa wameanzisha, hekalu la Herode liliwatenga Wayahudi kutoka kwa watu wa Mataifa.

Mahakama ya nje sasa iligawanywa kuwa Mahakama ya Israeli kwa ajili ya wanaume Wayahudi, na nje ya ile katika ngazi ya chini, Ua wa Wanawake kwa ajili ya wanawake wa Kiyahudi ambao walionwa kuwa wasafi zaidi kuliko wanaume Wayahudi. Na nje ya hiyo kwenye ngazi ya chini bado kulikuwa na ua mpya wa nje ambao watu wa mataifa mengine hawakuweza kwenda. Ishara nzuri za kukaribisha zilifahamisha

watu wa Mataifa, kwamba ikiwa watapita hatua hii, watawajibika kwa kifo chao wenyewe, ambacho kitatokea hivi karibuni.

Josephus anataja ishara hizo. Pia wamepatikana. Moja imepatikana na baadhi ya wanaakiolojia katika eneo la hekalu muda mrefu uliopita.

Kwa hiyo, katika Matendo 21, baadhi ya Wayahudi wa Efeso, walimwona Paulo akitoka hekaluni. Wanakumbuka, sawa, aligawanya sinagogi letu. Pia ilikuwa tukio la ghasia huko Efeso ambalo walilaumiwa.

Sasa wamemwona huko Yerusalemu pamoja na Trofimo, Mmataifa wa Efeso. Kwa hiyo, wanaanzisha ghasia, si Paulo, bali washtaki wake wanaanzisha ghasia, wakimshtaki Paulo kwa kuwa amempita mtu huyo wa Mataifa kupita ule ukuta unaogawanyika katika hekalu. Na Paulo, vizuri, Paulo anapigwa.

Na ngome ya Kirumi Antonia ilikuwa pale kwenye mlima wa hekalu. Iliuangalia ua wa Mataifa. Kwa hivyo, kila mara wanakuwa na walinzi wanaowaangalia, hasa katika kipindi hiki, kwa sababu Feliksi alikuwa msimamizi mbaya.

Kulikuwa na kila aina ya mauaji yalifanyika katika siku zake. Kwa hiyo, wanaona kinachoendelea na askari wanakimbia chini. Inasema maakida wanakimbia chini.

Hatujui ikiwa askari wote walikuwa tayari kukimbia chini wakati huo, lakini wawili wa maafisa wanachukua askari wengi pamoja nao na kumuokoa Paulo, lakini hawafikirii kuwa wanamuokoa. Wanafikiri wanakwenda, wanafikiri wamemkamata mtu. Na wale waliompiga Paulo wa Yudea ni kweli, wamemkamata mmoja wa mauaji hawa ambaye kwa kweli hakuna anayependa isipokuwa wanamapinduzi.

Naam, Paulo anaomba kuwahubiria. Pengine hayuko katika hali yake ya afya zaidi wakati huu baada ya kupigwa, lakini nimeendelea kuhubiri nilipokuwa nikipigwa. Lakini Paulo aliwahubiria.

Alihubiri kwa Kiaramu. Alipata maeneo mengi ya kitamaduni ya kawaida. Walisikiliza kwa uzuri ushuhuda wake kuhusu Yesu.

Mambo hayakuwa tena jinsi yalivyokuwa katika Matendo sura ya pili. Paulo alikuwa akijaribu kufika huko kwa wakati kwa ajili ya Pentekoste. Na hivyo, hii ni kitu kama mahubiri ya Pentekoste ya Paulo, pengine si katika siku halisi ya Pentekoste, kama Matendo ya Pili, au sikukuu kamili ya Pentekoste.

Lakini kwa vyovyote vile, hii ni sawa na mahubiri ya Pentekoste ya Paulo. Na watu wako tayari zaidi kusikia kuhusu Yesu sasa. Ninamaanisha, una kanisa hili la kiasili, harakati hii kubwa ya waumini wa Yesu ambao wanajulikana sana na kupendwa na wenzao wengi.

Wanashika sheria. Mafarisayo wanawathamini kwa sababu hiyo. Lakini licha ya Paulo kutoa msingi huu wote wa pamoja, Paulo haishii tu kumhubiri Yesu.

Paulo anasema, na Bwana alinituma kutoka mahali hapa akisema, Nenda kwa Mataifa. Vema, hilo linathibitisha shuku za baadhi yao kwamba mtu huyu ana uhusiano fulani na watu wa Mataifa, au labda hata alimchukua mtu wa Mataifa hekaluni pamoja naye. Sasa, jambo zuri kuhusu kunena kwa Kiaramu ni kwamba washtaki wake wa Kiyahudi wa Efeso wangejua Kigiriki tu na hawakuweza kuelewa alichokuwa akisema.

Jambo la kusikitisha, hata hivyo, lilikuwa kwamba C hiliarch, mkuu wa jeshi la Kirumi ambaye alikuwa akisimamia, pia hakuelewa alichokuwa akiongea na pia hakujua kwamba alikuwa akielekeza kwenye upatanisho, upatanisho wa kikabila. Wanadhani anachochea ghasia. Lakini hata iweje, Paulo hawaachi wito wake kwa Mataifa.

Naam, kwa nini? Kwa nini hili lilikuwa na utata sana? Hasa kwa sababu mambo yalikuwa yamegawanywa sana na hatua hii. Ilikuwa miaka michache tu kabla ya kuanza kwa Vita vya Yudea na Warumi. Kwa sababu Roma imekuwa ikiitendea Yudea vibaya sana katika miaka ya hivi majuzi, na kwa sababu uzalendo umekuwa ukiongezeka, watu wanazidi kuwa na ubaguzi.

Na wanapopata polarized, wanafanya nini? Viongozi wa kila mmoja wao, ikiwa wanataka kubaki madarakani, wanataka kubaki maarufu, wanaambia upande wao kile wanachotaka kusikia, na wanapata polarized zaidi na zaidi kwa wakati. Hilo unaweza kuliona katika siasa na kwingineko katika maeneo mbalimbali. Kwa vyovyote vile, lakini Paulo hawezi kuliacha hilo.

Kwa sababu kwa Paulo, ikiwa kweli wewe ni mpenzi wa Yesu, unapaswa kumpenda ndugu yako na dada yako aliye katika Kristo. Ikiwa huwezi kupenda katika kabila tofauti, usijiite mpenzi wa Yesu. Tunapaswa kuwa na uwezo wa kupenda katika mistari ya kikabila.

Na kama huna waumini wengi upande wa pili wa mstari wa kikabila, basi, hebu tuanze kushinda baadhi. Hebu tuanze kushiriki upendo wa Kristo pamoja nao. Kwa hiyo ghasia ikaanza tena, na Paulo akaishia chini ya ulinzi wa Warumi.

Na hivyo, wakati Paulo anaandika kwa Waefeso na kwa eneo karibu na Efeso, yeye anaandika zaidi uwezekano kutoka chini ya ulinzi wa Kirumi. Naam, anaandika kutoka chini ya ulinzi wa Kirumi, uwezekano mkubwa kutoka Roma. Alishikiliwa kwa miaka miwili huko Kaisaria, kisha akahamishiwa Roma.

Waumini wa Efeso wangejua kwa nini Paulo alikuwa chini ya ulinzi wa Warumi. Trofimo alitoka Efeso. Washtaki wa Paulo, ambao bila shaka wangepurahi kusema dhidi yake huko Efeso pia, walikuwa pia kutoka Efeso.

Kwa hiyo, walijua ni kwa nini Paulo alikuwa akiwaandikia akiwa chini ya ulinzi wa Kirumi. Na ndiyo maana kwa Paulo na kwa wasikilizaji wake wa kwanza, hapangeweza kuwa na ishara kubwa zaidi ya mgawanyiko kati ya Wayahudi na Wamataifa kuliko ukuta huu unaogawanyika hekaluni. Na ndiyo maana katika Waefeso sura ya pili, Paulo anatangaza kwamba ukuta huu wa kugawanya umevunjwa na Yesu Kristo.

Waefeso 2:14, yeye mwenyewe ndiye amani yetu, labda akirudia lugha ya Mika. Yeye mwenyewe ndiye amani yetu ambaye amewafanya hao wawili kuwa wamoja, Myahudi na Myunani mmoja katika muktadha, na ameharibu kizuizi, ukuta wa uadui uliogawanyika, ambao ulikuwa, anaendelea kusema ulitokana na kanuni za usafi, ambazo ukuta huu wa kugawanyika ulikuwa na makuhani. Sasa hii ilikuwa siku moja kabla ilikuwa maarufu katika duru zozote za kujadili upatanisho wa kikabila.

Paulo anakimbia huku na huko akitangaza mambo kama vile Wagalatia 3:28, katika Kristo Yesu, hakuna Myahudi wala Myunani. Hakuwa na maana ya kitamaduni, lakini mbele za Mungu, sisi sote tunakuja kwa Mungu kwa njia sawa. Miaka michache baadaye, miaka michache tu baada ya kuondoka Kaisaria, Wayahudi, na Wasiria walikuwa wakiuana kinyama katika barabara za Kaisaria.

Josephus anatuambia kwamba katika muda wa saa moja, haraka sana, Wayahudi 18,000 waliuawa katika Kaisaria. Filipo na binti zake wanne, tunasikia kwamba wao na wengi wa waamini wengine Wayahudi wa Yesu walikuwa wameondoka na kukaa katika eneo karibu na Efeso. Muongo mmoja baadaye, Roma iliharibu hekalu la Yerusalemu na kuwafanya waokokaji wake kuwa watumwa katika muda wa miaka kumi baada ya Paulo kuandika hivyo.

Katika Waefeso 2, ingawa, Paulo anaendelea kusema juu ya hekalu jipya. Ndani yake, jengo lote linaunganishwa pamoja na kuinuka hata liwe hekalu takatifu katika Bwana. Na ndani yake ninyi nanyi mnajengwa pamoja ili mpate kuwa maskani ambamo Mungu anaishi kwa Roho wake.

Tukirudi kwenye Matendo sura ya 21, Paulo anaburutwa hadi kwenye ua wa nje wa hekalu, na malango yafungwa. Kwa nini? Wanataka kuepuka kulichafua hekalu kwa damu yake. Wanataka kumuua.

Wanataka kumpiga hadi afe, lakini hawataki kunajisi hekalu. Hutakiwi kuwa na watu kuuawa katika hekalu, ambalo kwa kweli linatakiwa kuwa patakatifu, mahali pa kukimbilia. Kumpiga, vizuri, na pengine walinzi Walawi wanataka kushiriki katika hili pia.

Hukumu moja ya kifo moja kwa moja ambayo Roma ilitoa katika Yudea ilikuwa ikiwa mtu fulani angekiuka utakatifu wa hekalu, angeweza kuuawa. Kwa kupendeza, Paulo hakuwa mtu wa Mataifa aliyeingia hekaluni. Alikuwa Myahudi, lakini alishutumiwa kuwa amemchukua mtu wa Mataifa, lakini Mmataifa hapatikani popote.

Kwa kushangaza, askari wa Rumi walimwoko Paulo bila kukusudia, jambo ambalo Tribune inafurahiya kuchukua sifa, lakini hakujua alichokuwa akifanya wakati huo. Lakini wanamuokoa Paulo bila kukusudia. Tulinataja jinsi ngome Antonia ilivyopuuza mahakama ya nje.

Akiolojia na Josephus hutuonyesha kwamba kulikuwa na ngazi zilizotoka kwenye ngome ya Antonia hadi kwenye ua wa nje. Na kwa hiyo, inapotaja askari wanaokimbia chini ya ngazi, hii ilikuwa ngazi pana sana. Hukuhitaji kukimbia faili moja.

Na umati ulichanganyikiwa hapa, kama vile umati katika Matendo sura ya 19. Umati huo haukuwa na wakati wa kupata habari zote. Ndio maana Tribune inapotaka kujua ni nini hasa Paulo amefanya kwa sababu hajui, alisikia mambo tofauti kutoka kwa umati.

Wengine wanafikiri kwamba Paulo ni yule nabii wa uongo wa Misri ambaye Josephus anamzungumzia. Wengine wanafikiri kwamba yeye ni mmoja wa Sicarii, wauaji, ambao Josephus pia anazungumzia. Walichofanya akina Sicarii waliitwa Sicarii kwa sababu waliweka majambia, kwa kutumia neno la Kilatini kwa aina hii ya jambi, waliweka chini ya vazi lao.

Nao wangeingia hekaluni, si kwa siri. Wangeingia hadharani kukiwa na watu wengi. Na wangeenda kwa baadhi ya watu wa tabaka la juu hekaluni kwa sababu walijua kwamba watu wa tabaka la juu walikuwa wakishirikiana na Roma, angalau wakubwa wa juu zaidi walikuwa.

Nao wangechomoa kisu kutoka chini ya joho, na kuacha panga ndani ya mfalme, na kuanza kulia, la, angalia kilichotokea. Na hakuna mtu ambaye angejua ni nani aliyeifanya, sio kwa sababu haikuwa na watu wengi, lakini kwa sababu ilikuwa na watu wengi, hakuna mtu aliyejua ni nani aliyechoma jambi ndani yake. Na kwa hivyo, anafikiria, vema, labda mmoja wa wauaji hawa amekamatwa.

Ama kama ni yule nabii wa uwongo wa Misri aliyeondoka, tunatawanya umati. Lakini kama ni nabii huyu, anajua hii itakuwa nzuri kwa kazi yake. Kwa hivyo, kwa vyovyote vile, anazungumza na Paulo kabla ya Paulo kutoa hotuba.

Naye anasema, loo, unajua Kigiriki? Kwa hiyo, wewe si yule nabii wa Kimisri aliyeongoza watu nyikani muda mfupi uliopita. Wayahudi wa Misri walizungumza

Kigiriki, lakini haikuwa kama Kigiriki kizuri, kama aina ya Kigiriki ambayo Wagiriki kutoka kaskazini mwa Mediterania walizungumza kwa kawaida. Unaweza kufikiria Kifaransa cha Parisian.

Mke wangu, alipokuwa akifanya kazi zake za uzamili na udaktari nchini Ufaransa, alizungumza Kifaransa kikamilifu cha Parisiani. Kifaransa cha Kongo ni Kifaransa, lakini alizungumza Kifaransa kikamilifu cha Parisian, ambacho kilikuwa kinaheshimiwa zaidi huko Paris. Ili kwamba kulikuwa na watu, unajua, angepiga simu kwa kazi ya muda ili kusaidia kujikimu wakati anaenda shule.

Nao wangesema, oh ndio, ingia kwa kazi hiyo. Naye angefika pale na wangesema, loo, wewe ni mweusi. Hatuwaajiri weusi hapa.

Lakini hawakujua kwamba alitoka Afrika kwa sababu alizungumza Kifaransa kikamilifu cha Parisiani. Sasa mahali pengine hapakuwa na ubaguzi kama huo, lakini tangu wakati huo na kuendelea alipokuwa akipiga simu, angesema, habari, mimi ni Medine. Mimi ni Mwafrika.

Mimi ni mweusi. Ili tu asipoteze muda wake kwa nauli ya basi kwenda mahali fulani ikiwa, unajua, hawangeajiri Waafrika. Lakini kwa hali yoyote, alizungumza Kifaransa kamili cha Parisiani.

Kwa Kiingereza, unaweza kufikiria Kiingereza cha Uingereza. Unajua, mimi ni Mmarekani. Tunazungumza, kutoka kwa kiwango cha Uingereza, tunazungumza aina ya Kiingereza kilichoharibika.

Huenda ikawa karibu zaidi nchini Kenya na Nigeria na maeneo mengine kuliko jinsi tunavyozungumza hapa Amerika. Lakini kwa hali yoyote, unajua, sote tuna lafudhi zetu. Lakini Paulo alikuwa amesitawisha uwezo wa kuzungumza Kigiriki kwa lafudhi ya Aegean, labda hata kufikia hatua hii lafudhi ya Waathene.

Lafudhi ya Attic ilizingatiwa kuwa aina safi zaidi ya Kigiriki. Lakini kwa vyovyote vile, Paulo ametumia muda huko Ugiriki. Anazungumza Kigiriki kizuri.

Na Claudius Lysias anavutiwa, ambaye anatokea kuwa Mgiriki mwenyewe, ingawa yeye ni Tribune. Kwa hiyo, unajua, anasema, kwa hiyo wewe si Mmisri huyu? Wewe si mmoja wa Sicarii walioongoza kundi jangwani? Naam, kulikuwa na mienendo mingi ya kimasiya kule nyikani. Hapo ndipo ungeweza kuvuta umati wa watu bila Warumi kuingilia kati, ingawa kulikuwa na uingiliaji wa Warumi walipofika karibu sana na Yerusalemu kwa sababu watu walikuwa wakitaraajia kutoka kwa nyika mpya.

Hiyo ni hata katika Luka sura ya 3, akinukuu Isaya sura ya 40 katika mstari wa 3, kuandaa njia jangwani kwa ajili ya Mungu wetu. Watu walikuwa wakitaraajia msafara mpya nyikani. Hosea 2, Hosea 11, Isaya 11, Isaya, na baadaye katika Isaya pia.

Hivyo, zinageuka yeye si kutoka huko. Anasema, hapana, mimi kwa kweli ni raia wa Tarso, jiji la jiji lisilo na maana. Naam, fahari ya kiraia ilikuwa jambo kubwa, pengine kubwa zaidi katika mapema karne ya pili.

Ulikuwa na mashindano mengi ya kiraia, lakini kiburi cha kiraia kilikuwa kitu kikubwa. Na, unajua, kwa Paulo kuwa raia wa Tarso halikuwa jambo dogo. Haikuwa kubwa kama kuwa raia wa Roma, lakini hiyo sio suala sasa.

Suala sasa ni jinsi gani alipata kuwa na Mgiriki mzuri namna hiyo? Kwa hiyo, asema, mimi ni raia wa Tarso. Naam, ni kweli. Huko ndiko alikozaliwa, ingawa anaweza kuwa alilelewa Yerusalemu, hii itasisitiza hadhira yake ijayo.

Na, unajua, yeye huchukua kile alichacho nacho na kukifanya kuwa cha manufaa. Lakini, unajua, kusema ukweli, lugha mbili, Paulo anaweza, unajua, anasema, naweza kusema na umati? Na kwa hivyo mkuu wa jeshi anafikiria, lo, atatuliza umati huu zaidi. Kwa hiyo Paulo anaanza kusema.

Tayari wamenyamazishwa kwa kiasi fulani, lakini sasa wanakaa kimya zaidi wanapoonza kwamba ameruhusiwa na mkuu wa jeshi kuzungumza. Na mara anapoanza kuzungumza kwa Kiaramu, wanakaa kimya sana kwa sababu wanasema, loo, labda huyu si mtu ambaye atakuwa mtetezi wa Mataifa au angalau kujaribu kuharibu utamaduni wetu au kudharau utamaduni wetu. Kwa hivyo sio tu kwamba anazungumza Kigiriki kizuri, anazungumza Kiaramu.

Kiaramu chake kinaweza kuwa kilikuwa na kutu kidogo, lakini, unajua, alizaliwa Tarso, lakini alilelewa huko Yerusalemu pengine mapema vya kutosha hivi kwamba hakujifunza Kigiriki tu, bali alijifunza Kiaramu. Mara nyingi ikiwa una mtoto anayekulia zaidi ya sehemu moja au mtoto wa wazazi kutoka tamaduni moja, lakini alikulia katika tamaduni nyingine, watoto wanaweza kukua kwa lugha mbili ikiwa wanasikia zote mbili. Na inaonekana kuwa hivyo hapa kwa Paulo.

Alizaliwa Tarso, anasema, lakini alilelewa Yerusalemu, 22-3. Tarso, kama tulivyosema hapo awali, kilikuwa kituo cha chuo kikuu, lakini Watarsia wengi walifanya masomo yao ya juu, masomo yao ya elimu ya juu nje ya nchi. Paulo kwa hakika alifanya zaidi ya masomo yake ya elimu ya juu huko Yerusalemu, hata hivyo.

Masomo yake ya juu yalikuwa wazi katika Maandiko, muundo wa Kigiriki wa Maandiko, Septuagint. Lakini anasema, Nilizaliwa Tarso, lakini nililelewa. Na kwa kawaida, unapokuwa na maneno hayo pamoja katika fasihi ya Kigiriki, inamaanisha kwamba alitumia zaidi ya ujana wake huko Yerusalemu.

Kwa hiyo ndiyo maana ana Kiaramu. Alisema kwamba alikuwa na elimu. Hii ni hatua ya tatu.

Alielimishwa miguuni pa Gamalieli. Tafsiri zingine hazisemi hivyo kabisa, lakini kihalisi, iko kwenye miguu ya Gamalieli. Mishnah Abot 1-1, huo ulikuwa mkao ufaao kwa mfuasi.

Ulipaswa kukaa kwenye mavumbi miguuni mwa mwalimu. Huo pia ni mkao ufaao kwa mfuasi katika Luka 10-39. Kuna sababu kwa nini inaleta utata kwamba Mariamu, dada yake Martha, ameketi miguuni pa Yesu katika kifungu hicho, kwa sababu kwa kawaida wanawake hawakuwa wanafunzi.

Ilikuwa hali isiyo ya kawaida na isiyo ya kawaida. Kwa hiyo, ameketi miguuni pa Yesu, akichukua mkao wa mfuasi. Naam, hapa Paulo yuko miguuni mwa Gamalieli.

Anajifunza kutoka kwake. Ajabu ni kwamba, hakujifunza kutoka kwake jambo la maana zaidi ambalo Gamalieli alifundisha, yaani, kuwaacha watu hao wapweke. Ikiwa Mungu yuko pamoja nao, hutaki kujikuta ukipigana na Mungu, jambo ambalo Paulo anajikuta akipigana na Mungu, akipiga teke michokoo, na kuishia kugeuka.

Na udanganyifu huo utaangaziwa baadaye katika Matendo 26, ambayo labda sitaizungumza hapo, kwa hivyo wakati mwingine nitazungumza juu ya mambo mahali pengine nitakaposhughulikia jambo kwa undani kidogo. Lakini Mfalme Agripa na Festo, ambao walikuwa na elimu ya Kigiriki, bila shaka wangeweza kupata udanganyifu kutoka kwa Euripides. Lakini kwa hali yoyote, mkao sahihi kwa mwanafunzi.

Gamalieli alikuwa Farisayo mashuhuri zaidi, labda miongoni mwa wote. Na inasemekana kwamba nyumba ya Gamalieli ilitoa mafunzo kwa Kigiriki, na vile vile katika vitabu vya kale vya Kiebrania, maandiko. Kwa hiyo, haishangazi kwamba Paulo angeweza kujifunza kwa Kigiriki, huko Yerusalemu, kuhusu Torati, ambayo ingekuwa mahali pazuri pa kujifunza kuhusu Torati.

Huenda familia yake yote ilikuwa imehamia Yerusalemu. Labda hiyo ndiyo sababu anaweza kusema kuwa mwana wa Mafarisayo, kwa sababu familia yake huenda ikawa Mafarisayo huko Yerusalemu, inaelekea zaidi. Ingeweza kubeba kutoka mahali pengine, lakini kuna uwezekano mkubwa huko Yerusalemu.

Hapo ndipo tunapojua zaidi kuhusu Mafarisayo. Na pia, mpwa wake alikuwepo. Kwa hivyo, isipokuwa dada yake alipelekwa huko kwa elimu, labda sivyo.

Pengine familia nzima ilikuwa imehamia huko. Lakini kwa vyovyote vile, alikulia Yerusalemu na kisha akasomeshwa katika ngazi ya elimu ya juu chini ya Gamalieli. Na anasema nilikuwa na bidii kwa ajili ya sheria.

Naam, hilo laweza kuwa jambo jema, kuwa na bidii kwa ajili ya Neno la Mungu. Lakini ilikuwa inazidi kutumika kwa namna fulani, kwa sababu wakati unazuka vita dhidi ya Roma, kundi moja la wanamapinduzi linaitwa Wazeloti, wale wenye bidii. Na walichukua kama kielelezo chao, Wamakabayo, ambao walikuwa na bidii kwa ajili ya sheria.

Na mfano wa Wamakabayo alikuwa Finehasi, ambaye alikuwa na bidii kwa ajili ya sheria. Naam, jinsi gani? Finehasi alifanya upatanisho kwa ajili ya watu na kukomesha tauni kama mmoja wa makuhani wakuu. Hakuwa kuhani mkuu bado katika maana ya Agano la Kale, Rosh HaKohen, lakini alikuwa sehemu ya familia kuu ya makuhani.

Alikuwa mwana wa Haruni. Alikwenda na akawapenyeza wanandoa waliokuwa wazi kabisa waliokuwa wakitenda dhambi waziwazi na kulizuia tauni. Na mtunga-zaburi anasema, kwa kutumia lugha ile ile tuliyo nayo kwa Ibrahimu na Mwanzo, kwamba ilihesabiwa kwake kuwa haki.

Sauli alikuwa ametumia kielelezo hicho hapo awali kuhusu kile ambacho angehesabiwa kuwa haki. Alikuwa na bidii kwa ajili ya sheria, anaendelea kusema, kwa kuwakamata Wakristo. Anapotaja katika Matendo 26, atataja kwamba alifanya hivyo akiwa na ujuzi kamili na agizo la makuhani wakuu, ambalo ni kundi lile lile linalomshtaki sasa.

Walikuwa wameshirikiana naye katika utendaji huo usio halali ambao ungeonwa kuwa kinyume cha sheria kwa maoni ya Waroma. Kwa hiyo, Paulo anatoa ujumbe huu na kisha anazungumza kuhusu kwenda kwa Mataifa. Maono yake ya hekalu la Yesu yanasema, nendeni kwa Mataifa.

Na ghasia zinazuka tena. Watu wanatupa nguo zao, labda sawa na kile tulichozungumza na Stefano. Wanatupa vumbi hewani.

Hawana mawe yoyote labda ya kutupa, lakini wanatupa vumbi lao hewani. Afadhali wasirushe mawe yoyote huku askari wakiwa wamesimama karibu nao, kwa sababu wanaweza kulipiza kisasi na wamejulikana kulipiza kisasi mapema katika kizazi hiki kilichopita. Kwa hivyo, wanafanya ghasia, wanasema, mbali na mtu kama huyo, haifai kwake kuishi.

Kwa kutumia lugha ya Luka sura ya 23, ambapo umati unalia juu ya Yesu, mbali naye, msulubishe mtu huyu. Kwa hiyo, Stefano alizungumza kuhusu hekalu. Aliuawa.

Paulo amezungumza kuhusu hekalu na Mungu alitumia Warumi kuingilia kati na kuokoa maisha yake. Pengine watu wengi walikuwa wakimuomba kwa unabii huu wote. Na pia, kwa hakika kabla ya kuongoka kwake, Biblia inasema, waombeeni wale wanaowatesa ninyi.

Labda watu wengi walimwomba wakati huo pia. Lakini hata hivyo, robo ya mwisho ya Matendo inazungumza na Paulo akiwa kizuizini. Kwa nini robo hii ya mwisho ya Matendo ina maelezo mengi sana? Vema, jambo moja, Luka yupo kama shahidi.

Nyingine ni kuomba msamaha kwa Paulo kwamba kilele cha Luka-Matendo, robo ya mwisho ya Matendo. Minyororo chini ya ulinzi ilikuwa ya aibu. Kwa hiyo, huyu hapa Paulo, baba, tunaweza kusema katika lugha ya leo, baba wa utume wa Mataifa.

Kwa hivyo, hatia yoyote inayohusishwa na Paulo inaakisi juu ya makanisa ya diaspora na juu ya utume kwa Mataifa. Tayari katika Wafilipi sura ya kwanza na 2 Timotheo sura ya kwanza, wengine walitaka kujitenga na Paulo kwa sababu ya minyororo yake. Kwa hivyo, hili ni suala ambalo Luka anapaswa kushughulikia.

Matendo imeandikwa kwa sehemu, sisemi hii ndiyo sababu pekee ya Matendo, lakini Matendo imeandikwa kwa sehemu ili kumthibitisha Paulo. Hiyo ni, kama Yesu katika simulizi la kusulubishwa, kama Yesu. Pilato akasema sioni hatia kwa mtu huyu.

Herode Antipa anasema sioni hatia kwa mtu huyu. Na una uwiano kati ya Yesu pale na Paulo hapa. Wale ambao walikuwa na jukumu la kutafuta hatia hawakupata yoyote.

Paulo hakuwa na hatia kabisa. Alihukumwa kwa sababu za kisiasa, sio kwa sababu za kisheria, pia sio kwa kukosa akili. Kwenda Yerusalemu inaweza kuwa hatari.

Kwa nini Paulo anaenda? Luka hata hataji mkusanyo huo, lakini Paulo anaenda kwa sababu ya hitaji la kiungu. Tena, hiyo ilikuwa ni hoja, hoja ya kawaida katika usemi wa kale. Ikiwa ulisema, Mungu aliniambia au Mungu aliniambia niende, hiyo ilizingatiwa kuwa kwa kawaida hoja nzuri sana.

Vema, ilibidi ufanye hivi kwa sababu uliambiwa na Paulo ana uhakika sana wa hilo. Na si kwamba Mungu alikuwa amefumbiwa macho. Unabii unaonyesha wazi kwamba hilo lingetukia.

Paulo hakufumbiwa macho. Alijua inakuja, lakini alijua Mungu alikuwa akimwongoza huko. Na pia inafaa kile tunachokiona katika barua za Paulo kwa sababu Paulo anasema katika Warumi 15, kwamba anatarajia shida katika Uyahudi.

Na kinachofuata, tunasikia kutoka kwake, yuko chini ya ulinzi wa Kirumi. Kwa hivyo, kwa hali yoyote, kuna faida gani kwetu? Kwa sababu wengi wetu tayari tunampenda Paulo. Kwa sisi ambao tayari kama Paulo, robo hii ya mwisho ya Matendo, msukumo wa robo ya mwisho ya Matendo unatuonyesha thamani ya sheria, historia, na aina nyingine za kuomba msamaha.

Ni muhimu kuweza kujibu pingamizi za watu inapowezekana. Haimaanishi kwamba watakubaliana nasi, lakini ni muhimu kwetu kuweza kujibu pingamizi zao na kufanya kesi yetu kuwa kesi thabiti. Vema, Paulo yuko chini ya ulinzi wa Kirumi na sasa wanaamua kwamba wanataka kuhoji Tribune, Chiliarch.

Kwa kawaida yeye ndiye anayeongoza kundi zima la Warumi pale kwenye Ngome ya Antonia. Tribune inasema nimepata kujua kwa nini Paulo alishtakiwa hivi. Kwa nini kila mtu ana hasira naye, mtu huyu? Kwa hivyo, tutamhoji na watamhoji kwa mateso, kwa kulazimishwa.

Paulo amefungwa minyororo na wanakaribia kumpiga. Na anasema, ni halali kumpiga raia wa Roma? Naam, haikuwa halali hata kumfunga minyororo bila kesi. Kwa hiyo, tayari wamekwenda mbali sana.

Labda Paulo alingoja umbali huo kwa makusudi, lakini kipigo kinaweza kuwa kikali sana. Na yule akida katika kesi hii anaenda kwa Tribune na kusema, je, unajua mtu huyu ni raia wa Kirumi? Anaifanyia Tribune upendeleo kwa sababu Tribune ingeweza kupata matatizo mengi kwa kufanya hivi. Sasa, si lazima.

Anaweza kuwa ameiacha ikiwa hakuna mtu aliyelalamika. Lakini kama mtu fulani alilalamika, mara nyingi magavana waliepuka mambo, lakini wasaidizi wao, Tribunes, mara nyingi hawakufanya hivyo. Kulikuwa na liwali mwingine ambaye alikumbukwa hapo awali, lakini Tribune yake, ambaye alikuwa ametekeleza maagizo yake kwa kujibu malalamiko ya watu wa Yudea ya kutuliza, ili kuwaridhisha kisiasa, mtu huyo alivutwa na kukatwa sehemu tatu na kuvutwa katika mitaa ya Yerusalemu.

Aliuawa. Kwa hivyo, Tribune ina baadhi ya sababu za kuwa na wasiwasi kwamba hamtesi raia wa Kirumi kwa njia mbaya. Ninamaanisha, sababu yote ambayo Roma ilipaswa kuidhinisha adhabu yote ya kifo na kutekeleza adhabu ya kifo katika majimbo ilikuwa kuhakikisha kwamba hakuna mtu aliyewatendea vibaya raia wa Kirumi kwa uaminifu wao kwa Rumi.

Na kwa hivyo, Tribune inakuja kwa Paulo, na anataka kuona ni shida ngapi tayari labda udhibiti wa uharibifu. Hili lilipendekezwa na Cadbury muda mrefu uliopita, na limefuatwa na wengi, nikiwemo mimi. Anakuja kwa Paulo, na anasema, vizuri, nilipata uraia wangu.

Alisema, kwanza, wewe ni raia wa Kirumi? Ndiyo. Kweli, nilipata uraia wangu kwa pesa nyingi. Ilimgharimu sana.

Kulikuwa na njia tofauti za kupata uraia wa Kirumi. Mmoja alipaswa kuzaliwa na wazazi Waroma, kama Paulo alivyokuwa. Nyingine ilikuwa kama zawadi kwa vikundi au watu binafsi, mara nyingi maafisa wa manisipaa.

Nyingine ilikuwa huduma ya kijeshi, ambayo Wayahudi hawangefanya kwa kawaida. Nyingine ilikuwa manumission. Kweli, hiyo ndiyo ilikuwa kawaida zaidi ya kuzaliwa kwa wazazi wa Kirumi.

Mababu za Paulo huenda wakawa raia wa Roma kwa njia hiyo. Na nyingine ilikuwa rushwa. Naam, hivyo ndivyo Lisia alivyofanya.

Alilipa pesa kwa uraia wake. Hilo lilikuwa jambo la kawaida sana mwanzoni mwa utawala wa Klaudio, lakini kadiri watu wengi zaidi walivyopata, na ndiyo maana ana jina la Klaudio Lisia kwa sababu ungechukua jina la mfadhili wako. Lisia lilikuwa jina lake alilopewa.

Yeye ni Mgiriki, lakini Klaudio Lisia ni jina lake raia wa Kirumi. Ilipata nafuu baada ya muda, ingawa, kama watu zaidi na zaidi walikuwa na franchise. Lisia anatumaini kwamba Paulo alipata kwa bei nafuu.

Badala yake, Paulo anatumia kishazi, ambacho kwa hakika kinaangazia kishazi cha Kilatini, lakini kimetolewa kwa Kigiriki. Nilizaliwa raia. Na mkuu wa jeshi anatambua, sawa, vizuri, ninahitaji kumsaidia Paul.

Ninahitaji kumtendea tofauti kidogo. Na ninahitaji kuhakikisha kwamba ikiwa nimefanya uharibifu wowote, utarekebishwa na Paul ananipenda. Lakini tutahitaji kujua mashtaka haya yanahusu nini, sio na kundi la watu, lakini na wataalamu.

Itabidi niite pamoja Sanhedrin hii ili kupata utaalamu wao. Na hapo ndipo tutakapoanza katika kipindi kijacho, ambapo tutapata eneo lingine la umati.

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kipindi cha 21 kuhusu Matendo sura ya 21 hadi 22.